

„OVIDIUS” UNIVERSITY OF CONSTANȚA
DOCTORAL SCHOOL OF THEOLOGY
PhD FIELD THEOLOGY

DOCTORAL THESIS

Scientific Coordinator,
H.E. Prof. univ. Dr. TEODOSIE PETRESCU

Doctoral Student,
Arhid. ALEXIUC IOAN-BOGDAN

CONSTANȚA
2021

„OVIDIUS” UNIVERSITY OF CONSTANȚA
DOCTORAL SCHOOL OF THEOLOGY
PhD FIELD THEOLOGY

DOCTORAL THESIS

THE USE OF PSALMS IN HOLY LITURGY

THESIS SUMMARY

Scientific Coordinator,
H.E. Prof. univ. Dr. TEODOSIE PETRESCU

Doctoral Student,
Arhid. ALEXIUC IOAN-BOGDAN

CONSTANȚA
2021

TABLE OF CONTENTS

ABBREVIATIONS	9
INTRODUCTION.....	10
CHAPTER I.....	14
THE PSALM – A <i>MEDIUS LOCUS</i> OF REVELATION	14
I.1 The divine source of psalms.....	Error! Bookmark not defined....14
I.2. The time of writing and the authors of the psalms.....	Error! Bookmark not defined....19
I.3. New Testament and patristic testimonies regarding the role of the psalms in the cult of the Church.....	23
CHAPTER II.....	34
THE ROLE OF THE PSALMS IN THE SERVICE OF THE CHURCH	34
II.1. Psalms used entirely in the Orthodox ritual.....	34
II.2. Quotes from the psalms in the church order.....	53
II.3. A brief history of the Psalter in the Romanian tradition.....	93
CHAPTER III	100
THE PSALMS IN THE DIVINE LITURGY	100
III.1. The Liturgy of St. John Chrysostom	100
III.2. The Liturgy of St. Basil the Great	116
III.3. The Liturgy of the Presanctified Gifts	117
CHAPTER IV.....	124
BIBLICAL THEOLOGY OF THE TEXTS OF THE HOLY LITURGY.....	124
IV.1 The Liturgy - the heart of the Church of God.....	124
IV.2 Biblical Theology of the Liturgy of Preparation (Prothesis).....	126
IV.3 The Liturgy of the Word - an extension of Scripture in the heart of the Church	144
IV.4 The Eucharistic Liturgy - the giving of the Word of God to the people	154
CONCLUSIONS	171
BIBLIOGRAPHY	175

SUMMARY

Keywords: psalms, Psalter, Divine Liturgy, Holy Scripture, Revelation, Church ordinance.

As the title of the paper states, the object of the present doctoral thesis I intend to present to the public is focused on the biblical research of the relationship of complementarity between the psalms and the Liturgy, as well as the liturgical, historical and typological interpenetrations that generated this complementarity and were born from it. The present thesis aims, therefore, to analyze, order and capitalize, as much as possible, the treasure of Old Testament poetic texts in the body of the most important service of the Orthodox Church: the Holy and Divine Liturgy. The novelty of the thesis does not come from the two main elements of the research (the psalms and the Liturgy), which were analyzed separately by thousands of researchers, since ancient times, but from a more detailed examination of the parataxis of the two in a perfect harmony regarding text, message, symbol and sanctifying work.

The cult of the early Church originally had a significant content of Jewish liturgical elements, emphasizing the Old Testament mystical-prophetic texts, which confirmed, without doubt, the historical presence of the Savior and His divine-human work of redemption and deification of the human folk and, by extension, of the whole creation. The most used form of prayer in the ancient period of Christianity is the reading, or singing of psalms, which is also included in the ritual of the Holy and Divine Liturgy. "Speak among yourselves in psalms and hymns and spiritual songs, praising and singing to the Lord in your hearts" (Eph. 5:19). Testimonies about reading or chanting psalms are judiciously listed in the first chapter of the paper. The vocal intonation, or utterance of the psalms in the early Church is verified by the orthodox concept according to which man, as the image of Christ, is at the same time the instrument not made by human or angelic hand, by which God is glorified in the most authentic way. Reading or singing psalms in the Church becomes a general practice from the time of the Holy Apostles to the present day. The example and perfection of these psalmic interpretations are perfectly possessed by angels and saints who constantly are deepening in the boundless love for God, going infinitely through the three spiritual stages: purification, enlightenment and perfection. *"You, the saints, are the trumpet, the psaltery, the lute, the tympanum, the choir, the strings and the organ, and the*

cymbals of joy that make beautiful sounds, that sing in harmony. You are all this. Listening to the psalm, let us not think of anything of little value, of passing things, nor of theatrical instruments”¹.

The Holy Apostle Paul affirms this truth in the context of the Epistle to the Colossians, when he describes the consequences of the word of Christ being at work in men through the Church, and among these consequences, or gifts are listed the psalms, as thanksgiving to the Lord pure-hearted: “*Let the message of Christ dwell among you richly as you teach and admonish one another with all wisdom through psalms, hymns, and songs from the Spirit, singing to God with gratitude in your hearts*”(Colossians 3:16). The existence of a canon regarding psalm reading, both in private and in public worship, is confirmed by both texts of Holy Scripture and patristic literature. Significant in this regard is the advice of Apostle Paul to the Ephesians to make spiritual preparation, also known as the catharsis without which prayer cannot be raised: “*Do not get drunk on wine, which leads to debauchery. Instead, be filled with the Spirit, speaking to one another with psalms, hymns, and songs from the Spirit. Sing and make music from your heart to the Lord, always giving thanks to God the Father for everything, in the name of our Lord Jesus Christ*” (Ephesians 5, 18-20).

The first chapter, entitled “*The Psalm – a medius loci of Revelation*” aims to expose and reaffirm theological truths about the divine origin of psalms, about the works of the Holy Spirit regarding the inspiration of biblical authors, about the writing time, the authors and the place where those precious works of antic religious works were born and, last but not least, to count and comment a sum of biblical arguments concerning the use of psalms in the ritual of the Church and in the Holy and Divine Liturgy, as a main axis of this godly ritual.

The term “*psalter*” comes from the name of the instrument “*psalterion*”, which resembles a guitar, which was originally made by Iubal². The Psalter, very suitable for the harmonic genre of the Dorian³ mode, is the instrument used, for accompaniment, by David, singer and prophet, who raised melodious hymns to God⁴; a musical instrument “*with 10 chords, named by the Jews*

¹ Augustine of Hippo, *Esposizioni sui Salmi* – Commentaries on the Book of Psalms, IV, Rome, 1977, page 934-935.

² Theofilos of Antioch, *Trei cărți către Autolic*, in PSB, vol. 2, translation and introductory study by Fr. Dumitru Fecioru, IBMBOR, Bucharest, 1980, page 317.

³ Clement of Alexandria, *Stromata a VI-a*, in PSB, vol. 5, translation and introductory study by Fr. Dumitru Fecioru, IBMBOR, Bucharest, 1982, page 436

⁴ *Idem*, *Stromata a VI-a*, in PSB, vol. 5, translation and introductory study by Fr. Dumitru Fecioru, IBMBOR, Bucharest, 1982, page 436.

nebel, which was used to accompany the chanting of Psalms”⁵. Related to its content, the Psalter can be understood as a complex interweaving of sacred poetic writings, written by different authors, in several chronological stages, having as theme a whole variety of topics of a revelatory-spiritual nature: prayers, meditations, songs, attitudes mystical, contemplative approaches, etc., in the form of 150 psalms (the 151st being an addition, or a continuation of the 150th)⁶. The very ancestor of the Lord, the king and prophet David, who is the author of the first psalms and the initiator of the mystical-poetic genre of the psalms, attests to the fact that the inspiration of the psalms is in the work of the Holy Spirit: “*The Spirit of the Lord speaks through me; his words are upon my tongue*” (2 Samuel 23:2). The Holy Spirit, the Third Person of the Holy Trinity, worked in and through the writers of the psalms and empowered them, without losing their personality, to describe exactly what they willed. But they did not write something that was outside the realm of their experience, but about their inner thoughts, so that through them they could touch the hearts of other people.

The strongest argument for the divine inspiration of the psalm is highlighted in the first book of Kings (1 Samuel 16, 23): “Whenever the spirit from God came on Saul, David would take up his lyre and play. Then relief would come to Saul; he would feel better, and the evil spirit would leave him”. St. Gregory the Miracle-Worker affirms the divine origin of the psalms through our spiritual adherence to what is divine⁷.

Since the founding of the Church, the psalms have been the main method of prayer, but also an important means of contemplation in the spirituality and worship of the new faith. *In fact, Christians could not feel from the very beginning the urgent lack of a new poetry in worship. This void was filled with poetry from the holy books of the Old Testament and, above all, with psalms, which "answered to all the situations of the soul"*⁸.

Most of the first converts came from the heart of the Israelite people. In His earthly life and activity, our Lord and Savior Jesus Christ quoted from the psalms and prayed with the

⁵ Fr. Prof. Dr. Ene Braniște, arhim. Prof. Ghenadie Nițoiu, Fr. Prof. Gheorghe Neda, *Liturgica Teoretică – manual pentru Seminariile Teologice*, IBMBOR, Bucharest, 1984, page 139.

⁶ Simion Todoran, *Genurile literare și aspecte doctrinare în Psalmi*, in „MO”, 1988, no. 7-8, page 480.

⁷ St. Gregory Taumatourgos, *Discurs adresat lui Origen*, in PSB, vol. 10, introductory study, translation by Fr. prof. Constantin Cornițescu, IBMBOR, Bucharest, 1984, page 24.

⁸ Fr. Petre Vintilescu, *Despre poezia imnografică din cărțile de ritual și cântarea bisericească*, Partener Publishing House, Galați, 2006, page 16.

Apostles, using for this purpose the psalms of his ancestor David: “When they had sung a hymn, they went out to the Mount of Olives” (Matthew 26, 30).

The Holy Apostles continued to use the psalms both in their private prayers and in the service of the Church, instructing the communities baptized by them to respect the reading (James, 5, 13) and the singing of the psalms wholeheartedly: “*Speak to each other with psalms, hymns, and spiritual songs, singing and making music in your hearts to the Lord*” (Ephesians 5, 19). The psalm is considered a sacrifice of thanksgiving to the Lord in a spiritual manner: “*singing psalms, hymns, and spiritual songs with thankfulness in your hearts to God*” (Colossians 3, 16).

The Holy Apostle Paul, who, being taught in the Old Testament Law, affirms, based on the content of Psalm 109,4 the imperfection of the Law apart from Christ: “The former regulation is set aside because it was weak and useless (for the law made nothing perfect), and a better hope is introduced, by which we draw near to God. And it was not without an oath! Others became priests without any oath, but he became a priest with an oath when God said to him: “The Lord has sworn and will not change his mind: ‘You are a priest forever’. Because of this oath, Jesus has become the guarantor of a better covenant” (Hebrews 7, 18-22).

The Didache of the Twelve Apostles, a Christian document wrote around 50-70 after Christ, quotes Psalm 4⁹ and Psalms 36 and 110¹⁰.

The psalms have been the subject of research by most of the Fathers and Writers of Christendom, beginning with the great scholar Origen (+255), who published his famous Homilies on the Psalms, Augustine of Hippo (+430) and Jerome (+420), but especially of the two great hierarchs of the Church, St. Basil the Great (+379) and St. John Chrysostom (+ 407), on whose Homilies, or spiritual speeches, in the Psalms are based the immeasurable piety of Orthodox clergy and lay Christians towards greatness, goodness and the wisdom of God, Who gave such a spiritual treasure to His believers.

Saint Clement of Rome, bishop of Rome between 92 and 101, martyred hierarch celebrated by the Orthodox Church on November 24, uses massively in his epistles quotes from the psalms, which leads to the idea that the psalms had become since the very first century a "universal language “of the Christians, since the letters are addressed to a Christian community other than the

⁹ *Scriverile Părinților Apostolici*, PSB, vol.1, translated by Pr. Dumitru Fecioru, IBMBOR, Bucharest, 1979, page 28.

¹⁰ *Ibidem*, page 26, 31

one pastored by the author, that of Corinth, which had to know the references that St. Clement of Rome made¹¹.

In his first Apology (Chapter 65-67), St. Justin the Martyr and the Philosopher describes the Eucharistic Liturgy without and abundance of details, not to mention any hymns or songs, but it must be assumed that psalms sung during Liturgy were also used in his time¹².

St. Cyprian of Carthage (210-258) mentions the singing of the psalms in the evening ritual (possibly that of Vespers), in the epistle to Donatus: "Now the sun is ready to set and it is good to dedicate to rest what is left of the day. So that the hour of supper is not without heavenly grace, let us sing from the psalms before we sit down to eat. You have a good memory and a beautiful voice; so you start, as usual. For your loved ones, the meal will be even more pleasant, if religious hymns are added to it, which delight the ears"¹³.

As early as the 4th century, a Daco-Roman bishop, St. Nicetas of Remesiana, a famous missionary of his time, praised by St. Paulin of Nola in two poems in which our ancestors are also mentioned, affirmed the need for psalms in the worship of the Orthodox Church, in a work¹⁴ dedicated exclusively to the Christian chanting of psalms: "*What is more pleasing than this delight? For even with psalms we rejoice and with prayers we cool off and with interposed readings we feed. And indeed, as some are delighted with the variety of food, so our souls are enriched by a varied reading and representation of the chants*"¹⁵, pointing out that, for the godliness and glory of God, the songs should be performed by harmonious and nuanced voices¹⁶.

The bishop who led the Christian community by the Danube masterfully describes the new and bloodless sacrifice that David prophesied in the psalms and which Christ fulfilled. At the same time, the hierarch of Remesiana mentions that the spiritual sacrifice that Christians make is superior to all the blood sacrifices of the ancient world: "*Here is what is more precious, here is the spiritual sacrifice greater than all animal sacrifices! And rightly so: if the rational blood of*

¹¹ *Ibidem*, page 53.

¹² Pr. Simeon Stoica, *Liturghia creștină din secolul II, descrisă de Sfântul Iustin Martirul și Filozoful, în raport cu liturghia ortodoxă de astăzi*, in „Ortodoxia”, 1960, no. 1 (Jan-Mar), page 79.

¹³ St. Kyprianos, *Către Donatus*, in PSB, vol. III, *Apologeti de limbă latină*, translated by Nicolae Chițescu, Eliodor Constantinescu, Paul Papadopol, David Popescu, introduction, notes by Nicolae Chițescu, IBMBOR, București, 1979, page 424-425;

¹⁴ I. I. Bujor and Fr. Chiriac, *Scriitori bisericești latini*, Renașterea Publishing House, Cluj, 2005, page 153-157.

¹⁵ St. Nicetas of Remesiana, *Despre folosul cântării psalmilor*, XII, *apud Ștefan C. Alexe, Folioasele cântării bisericești în comun după Sfântul Niceta de Remesiana*, in „B.O.R.”, 1975nr.1-2, page 172.

¹⁶ † Nestor, Archbishop and Metropolitan, *Scrieri patristice în Biserica Ortodoxă Română până în secolul al XVII-lea*, in „M.O.”, 1983,no. 1-2 (Jan-Feb), page 89.

*animals was really shed there, here, spiritual praise is sacrificed from the soul itself and from the pure conscience”*¹⁷.

The Holy Fathers ordained the reading, or singing of psalms at the beginning of all church services, which in turn convinced the great liturgical commentators - such as St. German I of Constantinople († 733), Theodore, bishop of Andida (13th century), or Saint Nicholas Cabasilas (14th century) and others - to affirm the origin of the psalm in One and the Same True God, in similar words: “We must know that at the beginning of any morning or evening service, the psalms of the Old Testament are chanted, then the chants of the New Grace, because the Old Testament preceded, whose Lawgiver was He, the One who was born in the old days, that all may know that One and the same God and Master is the One Who and these and he legislated those”¹⁸.

The Second Chapter, entitled “The role of the psalms in the service of the Church”, aims to gather and organize, following step-by-step the current church ordinances, all uses of psalms in the Christian ritual, either in full form (whole psalms) or in partial (verses from psalms), with short biblical, or liturgical commentaries, in order to demonstrate the high value that the psalms have in orthodox liturgical tradition.

I followed the logical thread of the church ordinances, beginning, as it was expected, with the ordinance of the Seven Praises. The Seven Praises symbolically present to the faithful the whole work of salvation of the world, but also with references to the deeds in the life of Christ, the Savior¹⁹. “*In the order of the services of the Seven Praises, the biblical readings and texts are taken mainly from the Old Testament. The Psalter occupies the first place ...*”²⁰ The presence of psalms in the order of the Great Hours is the next category. The third is the full or partial use of the psalms in the Holy Sacraments. The last category of services is the Hierurgys, where I systematically analyze all the presence of the psalms in the ordinances and prayers of the Euchologion, in the main Akathists and sanctifying works of the Church. At the end of this analysis, we have attached a subchapter dedicated to the presence and role of the Psalter in

¹⁷ St. Nicetas of Remesiana, *Despre folosul cântării psalmilor*, XII, apud. Ștefan C. Alexe, Op. cit., page 170.

¹⁸ St. Germanos I of Constantinople, *Tâlcuirea Sfintei Liturghii*, translated by Fr. Prof. Nicolae Petrescu, Mitropolia Olteniei Publishing House, Craiova, 2005, page 60-61, and Theodore, Bishop of Andida, *Comentariu liturgic*, translated by Fr. Prof. Nicolae Petrescu, Mitropolia Olteniei Publishing House, Craiova, 2006, page 59.

¹⁹ Fr. Prof. Sorin Cosma, *Cele șapte Laude ale Bisericii*, in „M.M.”, 1987, no .1, (Jan.-Febr.), page 67.

²⁰ † Vasile Coman – Bishop of Oradia, *Însemnătatea Scripturii și a Tradiției în cultul Bisericii Ortodoxe*, in „Ortodoxia”, 1980, no.4 (Oct-Dec), page 598.

Romanian thought, spirituality and culture, briefly listing and describing the main translations of the Psalter.

The third chapter of the thesis is dedicated to the analysis of the presence of the psalms during the Divine Liturgy. The Holy Mass is a living organism, the heart of the Church beating in the Holy Spirit, so it has always been lived by the saints, researched and added with more and more prayers, so that, from the simple ritual of the Last Supper, it has become a doxological celebration of the Self-giving of Christ God in history and a quintessence of the dogmatic and biblical beauty of Christianity. The essence of the Liturgy is biblical and charismatic, because it is a presentation of the moment of the Last Supper, in the eschatological sense, in which history is transformed into the Eucharist into eternity, time into the eon, the present into eternity, space into the infinity of grace and man into God through grace. It is of great dogmatic and ecclesiological importance to demonstrate the biblical foundation of the Church's Liturgy, both for a correct understanding of the Scripture in the liturgical worship of the Church, but especially for the dogmatic deepening of doxology and for understanding the necessity of Scripture in the cultic life and in the life of every believer.

For rigor, but especially to maintain the unity of the body of the thesis, we followed the division from the previous chapter, namely quoting the use of integral and partial psalms. The enumeration, the commentary and, where appropriate, the demonstration, were carried out transversally on the texts of the psalms, on the registers, or constitutive parts of the Orthodox Liturgy (the Liturgy of Preparation, the Liturgy of the Catechumens and the Liturgy of the Believers). On the other hand, the analysis was not limited to the cross-sectional character but approached the subject longitudinally, because it included all three Holy Liturgies of the Orthodox ritual (the Liturgy of St. John Chrysostom, St. Basil the Great and of the Presanctified Gifts, of St. Gregory the Dialogist), each with its biblical-liturgical specificity.

The fourth chapter consists of a biblical and symbolic examination of the texts of the Holy Liturgy, in direct connection with the abundant presence of the psalms in its contents. The three subchapters follow one another in the order of the three constituent parts of the Liturgy (the Liturgy of the Preparation, the Liturgy of the Catechumens and the Liturgy of the Faithful) approaching the Biblical Theology of the Liturgy with its multiple meanings. In the one, holy, catholic and apostolic Orthodox Church, the liturgical worship of the Eucharist was complementary to the reading of the Gospel, that is, of Scripture, and each gave his saving and gracious essences, so that

the reading of the Word in the Liturgy of the Catechumens it gave meaning to the Eucharistic transformation through the prayer of God's people to the epiclesis and through the descent of the Holy Spirit over the Eucharistic gifts.

However, a biblical and theological morphology of the Christian Eucharist must mention the Jewish liturgical substratum of the primary Christian worship, in general, and of the Liturgy, in particular. The Passover sacrifice (Passover) contained in detail in the Book of Exodus (12, 2-11) presents the general liturgical ritual of cutting the Passover Lamb, anointing the doors of the house with the blood of the Lamb and the ritual table itself²¹. The Jewish Easter liturgical ritual is the Eucharistic prophecy *par excellence* and it allegorically contains all the elements of sacrifice and thanksgiving for salvation from the bondage of Egypt. All the animal sacrifices in the Old Testament are prophetic icons of the Self-Sacrifice of the Lamb of God on the Cross for the salvation of the world. Sacrifice is not an atonement and a taming of God, but a joint suffering of God with men and an entrance of God into the ocean of suffering of humanity and into the lowest hell of rejection of God to snatch the fallen man. from the eternity of suffering.

The liturgy of the Christian Church, which is based on the Last Supper, is thus the bloodless fulfillment of Old Testament prophecies. In the Eucharist, the Church of Christ enters mystically and mystagogically into the unique, eternal and immortal reality of the Sacrifice of Christ on the Cross of Golgotha. The Jewish influence of the primary Christian cult, often oversized especially in Protestant hermeneutics, is obvious, but it cannot fully offer the perspective of eternal life that the Eucharist contains and gives. The Christian ritual of the Last Supper speaks of and with a God made Man, incarnated, who bears eternally the divine wounds of the Cross and gives Himself to all who love Him in His Holy Church, to immortality. Thus, Early Christianity adopts only the ritual form of the Jewish supper, but fundamentally changes it in content and theological dimension. The Jewish Supper is a feast of thanksgiving, with cosmic and memorial aspects of the deliverance from Egypt. The Christian Supper, the Liturgy of the Church, is creative, memorial, historical, and especially eschatological, for it inaugurates the Kingdom of God, where all people united in the Church live and feed on God, inheriting His eternal life.

In the true Church, worship is intertwined with dogma, prayer with the biblical text, the canon with the gospel commandment, Scripture with the Tradition of the Holy Spirit, grace with

²¹ H.C. Felmy, *De la Cina cea de Taină la Dumnezeiasca Liturghie a Bisericii Ortodoxe*, Deisis, 2004, pp. 14-16.

freedom, humanity with divinity, space with infinity, time with eternity, history with the Kingdom of God. Any rupture, competition, exclusive focus, denial or cogital helplessness tears the ecclesial body of the Church of Christ and is the cause of schism and heresy. The Liturgy does not evade Scripture, but explains it, updates it, lives it doxologically and values it through the power of the Eucharistic prayer in the grace of God. Conversely, Scripture does not minimize the Liturgy, but justifies it, expresses it, substantiates its history and origins, gives it eternal meaning, and directs it to the uncreated Word of God, which is Christ Himself, the living and everlasting Gospel. Time, as the value of creation, becomes the interval of unitary love, the *tropos*, the mode and the *topos* - the place of this extension and of the development of love in the whole history. The saints not only transfigured the self, the ego through asceticism and unceasing prayer, but changed the face of the universe through love. This transfiguration of the world is permanently celebrated by the Church, through the sanctification of creation, and manifested inwardly in men by the miracles of God: *God is wonderful in his saints* (Psalm 67). The philosophical and theological anthropology of humanity has developed this inner evidence of human reason - it has built the concepts of good, art, value, truth, beauty, on the basis of the inner light planted by God in man made in His image. Man himself is a light in the thinking of humanity.

All the beautiful ideals of humanity find their universal source in the search for the original or inner light, in the boundless giving of spiritual light to others and in the perpetuation or perpetuation of this light after physical death, which is the darkness of life (*exitus*). The liturgy is the becoming into being and into light of creation. If on the first day of creation, God calls light from non-being to created, as nature and substrate of the fruitfulness and diversity of creation, this inaugural divine gesture shows its meaning in eternity, when matter will become by grace created spiritual light, united with light unbuilt of God the Creator. From this perspective, the Liturgy is the spiritual explosion of light, the outpouring of uncreated light, that is, grace over the world. It is the source of heavenly light in the world, and it is the moment when the earth mysteriously reveals its belonging and finality to heaven. In the Liturgy, the life of the Savior Jesus Christ is relived communally and liturgically, and the Light of the Risen Christ flows into the Church and into the world, hastening the Upper East, the eschatological of the Kingdom of uncreated light: *"I have come into the world as a light, so that no one who believes in me should stay in darkness"* (John 12, 46).

The Eucharist consumes time, burns it and unites it with eternity, opens its vocation of imperishable light and prepares its place in the infinite memory of God. The sanctified man loses through the Liturgy the spatial or temporal property: "*Now all have been filled with light*" (Canon of the Resurrection of St. John of Damascus) and all, but especially himself, become of Christ: "*All things are yours, whether Paul or Apollos or Cephas, or the world or life or death or the present or the future—all are yours, and you are of Christ, and Christ is of God*" (1 Corinthians 3, 21-23).

In the axial moment of humility and faith, the dying thief at the right hand of the Cross of Jesus fully realizes the power of God's eternal memory of the establishment of life. Thus, a life of iniquity can be washed away in the blood of God's confession, cathartically cleansed in humility and *metanoia*, and the moment the eternal thief asks for God's remembrance, the light gates of divine love open and time concentrates through grace in a moment of return, which overwhelms theologically and axiologically through the supreme pain of remorse, the whole succession of inner dead of the robber's life in an explosion of life: "*Truly I tell you, today you will be with me in paradise*" (Luke 23, 43). We notice how the Liturgy is the Scripture developed historically and liturgically, how it is the book doxologically opened to the Book of Life, Christ, the living and unique Parchment of God's love for man.

In Jesus Christ the whole world dies of hardship and suffering, and history itself becomes Scripture, it becomes the story of love between God and man. History becomes Christological through its opening to eternity given and shared sacramentally in the "*Church of the firstborn inscribed in heaven*" in Jesus Christ, our Lord (the expression belongs to a deeply biblical prayer in the ritual of the Sacrament of Baptism).

The Liturgy of Preparation and then, the whole divine Liturgy revolve spiritually around Scripture, it is identical with it. It is the light of this fundamental theological meaning of the remembrance of God by men and of men by God: "*In remembrance of the Lord and our God and Savior, Jesus Christ*"²².

The priest secretly performs the liturgical consecration of the gifts of the earth molded by the hand of man, bread and wine, in synergy with human work (bread and wine are the source and fruit of man's processed life). The words of this consecration recall the Sacrifice on the Cross of "the Lamb of God who raises the sin of mankind" (John 1, 29): "*he was led like a lamb to the*

²² *Liturgier*, page 107.

slaughter, and as a sheep before its shearers is silent, so he did not open his mouth. By oppression and judgment he was taken away. Yet who of his generation protested?" (Isaiah 53,7)²³.

All this divine work receives life in the presence and work of the Holy Spirit on matter and spirit. The bodies and souls of the faithful are filled with the Holy Spirit with the becoming of the Eucharistic Gifts: *"And we call on You, we pray to You and we humbly fall to You, send Your Holy Spirit upon us and upon these gifts which are set before us."* The body of Christ *"can be given only to those already transfigured by Epiclesis, otherwise it becomes a consuming fire of the being of those who receive the miracle of God unprepared. The Holy Spirit operates this ontological change in the believers in order to make them living vessels for receiving the Wine of the mysterious - Christ"*²⁴. In fact, before the communion, the priest pours hot water over the Eucharistic Gifts, imagining the outpouring of the Holy Spirit as divine life and warmth over the Eucharistic matter: *"Blessed is the warmth of your holy Lord, always now and forever and ever"*²⁵.

The sacramental identity of the Last Supper with every Eucharist performed in the Church here and everywhere is also seen in the prayer before the communion that all Christians say: *"Your Last Supper ..."*²⁶. Here we see the Eucharistic extension of the historical Christ in the time and space of this world and the becoming of the liturgical time from the expectation of Christ to the presence and communion of His Life.

All liturgical texts emphasize this mystical procession of man to the boundless light of the Kingdom: *"Behold, I come to the immortal King"*²⁷ and the saving events rush and unite, becoming one in the eternal morning of the Resurrection: *"The resurrection of Christ seeing us worship To the Holy Lord Jesus, to the One without sin. We worship Your Cross, Christ, and we praise and glorify Your holy Resurrection"*²⁸. The Church can sing in the uncreated light of the end of the age the foundation of the New Jerusalem, which is the Church: *"Shine! Shine! O New Jerusalem! The Glory of the Lord has shone on you! Exalt now and be glad, O Zion! Be radiant, O Pure Theotokos, in the Resurrection of your Son!"*²⁹.

²³ *Liturghier*, page 107.

²⁴ <https://zdocs.ro/doc/01-istrati-unire-timpului-dn63vz9j9515>.

²⁵ *Liturghier*, page 174.

²⁶ *Liturghier*, page 176.

²⁷ *Liturghier*, page 177.

²⁸ *Liturghier*, page 179-180.

²⁹ *Liturghier*, page 180.

Christ opens to the Church the perspective of immortality that comes from the light of eternal truth: the love of the Holy Trinity is given to every man for life and remains in Him, transforming him into a "sanctified Church" and "heavenly speaker"³⁰. The trinity joy shared by the Church urges it to see the truth of God's dwelling in man as the Trinity: *We have seen the true Light. We have received the Heavenly Spirit. We have found the true Faith, in worshipping the indivisible Trinity; for He hath saved us*" ³¹.

The prophetic conscience of the Church thinks with "*the mind of Christ*" (I Corinthians 2:16) and sees the fulfillment of all in Christ as the inexhaustible source of the eternal joy of men: "*The fulfillment of the law and of the prophets being Yourself, Christ, our God; You, who fulfilled all the parental ordinance, fill our souls with joy and gladness, always now and forever and ever*"³².

Christ is the entrance to the Father, and the Liturgy is this temporal flash of the Kingdom of God: "*I am the gate; whoever enters through me will be saved*" (John 10,9).

The Eucharist gives man the triune blessing of God and the power to continue his mission of deification by grace in time and eternity: "*May the blessing of the Lord and His mercy come upon you by His divine grace and love for mankind, always, now and forever and to the ages of ages*"³³.

Communion means the presence of Christ in the heart of man and the becoming of man in *homo liturgicus*. He can never be seen again by the Pharisees and scribes. Those who can see him are "*only those who have loved Him all His life and death. He is accessible only through love and faith. His presence does not violate anyone's freedom, but is evidence of the heart sacrificed on the altar of love. That is why the Church has instituted periods of fasting, forgiveness, almsgiving and prayer*"³⁴ to filter this tension of values and to prevent human beings from trivializing the uniqueness of Christ's Sacrifice.

The ending of the Liturgy consecrates the nature and the eschatological function of the Church and brings into the world the "*breath of eternity*" and the "*fragrance of the day of the Sacrament*". Salvation comes by faith as the fruit of the prayers of the "*Holy Fathers of Our*

³⁰ The Axion chanted during the Holy and Divine Liturgy of St. Basil the Great.

³¹ *Liturghier*, page 182.

³² *Liturghier*, page 186.

³³ *Liturghier*, page 186.

³⁴ <https://zdocs.ro/doc/01-istrati-unire-timpului-dn63vz9j9515>.

Fathers". In fact, the Church concludes every service with this prayer: "*Through the prayers of our holy fathers, Lord Jesus Christ, our God, have mercy on us*"³⁵ as a proof of our dependence on the prayers of the saints and of the identity and intercommunication of the Church on earth with the Church of God's glory.

The present scientific approach proves unquestionably two things: on one hand, the presence and biblical foundation of the Divine Liturgy in the life of the Church, and, on the other hand, the absolute necessity of recourse to Scripture for the common Christian and for the community of the faithful, in general.

The first conclusion, we managed to substantiate, showing the fact that the whole liturgical cult of the Church is a fabric of doxologically oriented biblical verses and that the Bible is present in the body in the liturgical texts. Worship is a doxological extension of synodal dogma and a prayerful and addressable interpretation of the texts of Holy Scripture. On the one hand, the Orthodox Church has kept its biblical scent, but it has also highlighted the truths of the Holy Tradition, that is, the living of the Holy Spirit in the saints, in the Church.

Orthodoxy has not fallen into the extremes of the singularity and exclusivity of rational thought, as the Western cults have, unfortunately, succeeded. Nor did it exacerbate tradition against the spirit of Scripture, using the Bible as a pretext for any kind of theological imperialism, as it happened in the Roman Catholic Cult, nor did it violently suppress the entire two-thousand-year-old Church Tradition, asserting its affiliation to *Sola Scriptura*, as in happened with the Protestant confessions, which led to an irreversible mutilation of dogma, Hagiography, Martirology, Christology, and theology, in general. Between the two damaging extremes: the exacerbation of pontifical tradition and its suppression, in the Protestant spirit, the Orthodox Church has managed to keep a smooth flight with the following two wings of Revelation: Scripture and Tradition, giving meaning to Tradition through Scripture and explaining Scripture through Tradition.

³⁵ *Liturghier*, page 187.

BIBLIOGRAPHY

I. HISTORICAL SOURCES:

A. HOLY SCRIPTURE:

1. *** *Biblia sau Sfânta Scriptură*, tipărită cu aprobarea Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, București, Ed.IBMBOR, 1988.
2. *** *Biblia sau Sfânta Scriptură*, tipărită cu aprobarea Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române Ed. IBMBOR., București,1994.
3. ****Sfânta Scriptură, Ediție Jubiliară a Sf.Sinod*, Ed.IBMBOR, București, 2001, trad. Bartolomeu Valeriu Anania.
4. *** *Biblia, adică Dumnezeuiasca Scriptură a Vechiului și a Noului Testament*, Fundația pentru Literatură și Artă „Regele Carol II”, București, 1938, trad. Pr.Prof.Vasile Radu și Gala Galaction.
5. *** *Noul Testament*, versiune revizuită și comentată de IPS Bartolomeu Anania, București, Ed.IBMBOR, 1995.
6. *** *Noul Testament cu Psalmii*, tipărit cu aprobarea Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, Ed.IBMBOR, București, 2002
7. *** *Noul Testament și Psalmii*, ediție a Sf. Sinod, Societatea Biblică, București, 1943.
8. *** *Septuaginta*, Prof. D. Dr. Alfred Rahls, Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart, 1935.
9. ****H KAINH AIAΘHKH*, British and Foreign Bible Society, London, 1924.
10. *** *The Holy Bible*, New International Version, containing the Old Testament and the New Testament, Interntional Bible Society, Colorado, 1984.
11. *** *La Sainte Bible*, traduite des textes originaux et grec par Louis Segond, docteur en théologie, Société biblique de Genève, 2002.
12. *** *The New Testament of our Lord and Savior Jesus Christ*, translated out of the original greek, and with the former translation diligently compared and revised, the Gideons Internationl, Nashville, Tennessee, U.S.A., s.a.
13. *Sfintele Evanghelii*, introducere și fișe cu comentarii Pr.Prof. Dr. Bruno Maggioni, Fundația „Fiicele Sf.Paul”, București,1999, trad.Pr.Alois Bulai.

B. LITURGICAL BOOKS:

1. *** *Ceaslov*, ediție tipărită cu aprobarea Sf. Sinod, București, Ed.IBMBOR, 1973.
2. *** *Liturghier*, ediție tipărită cu aprobarea Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, București, Ed.IBMBOR, 2000.
3. *** *Psaltirea*, ediție tipărită cu aprobarea Sf. Sinod, București, Ed. IBMBOR, 2000.
4. *** *Acatistier*, Ed.IBMBOR, București, 1991.
5. *** *Aghiazmatar*, Ed.IBMBOR, București, 2002.
6. *** *Apostol*, Ed.IBMBOR, București, 1999.
7. *** *Arhieraticon*, Ed.IBMBOR, București, 1993.
8. *** *Catavasier*, Ed.IBMBOR, București, 2000.
9. *** *Ceaslov*, Ed.IBMBOR, București, 1945.
10. *** *Liturghier*, Ed.Reîntregirea, Alba Iulia, 2006.
11. *** *Liturghier*, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2012.
12. *** *Mineiul lunii Februarie*, Tipografia Cărților Bisericești, București, 1929.
13. *** *Mineiul pe August*, Ed.IBMBOR, București, 2003.
14. *** *Mineiul pe Decembrie*, Ed.IBMBOR, București, 2005.
15. *** *Mineiul pe Martie*, Ed.IBMBOR, București, 2007.
16. *** *Mineiul pe Septembrie*, Ed.IBMBOR, București, 2000.
17. *** *Molitfelnic*, Ed.IBMBOR, București, 2006.
18. *** *Panihida*, Ed.IBMBOR, București, 1992.
19. *** *Penticostar* – Ed.IBMBOR, București, 1999.
20. *** *Psaltirea de la Bălgrad*, 1651, BSS, cota I 3992.
21. *** *Psaltirea de la Brașov*, 1807, BSS, cota II 4841.
22. *** *Psaltirea de la București*, 1756, BSS, cota I 4488.
23. *** *Psaltirea de la București*, 1827, BSS, cota II 4888.
24. *** *Psaltirea de la Buda*, 1818, BSS, cota II 4943.
25. *** *Psaltirea de la Iași*, 1766, BSS, cota II 5428.
26. *** *Psaltirea de la Iași*, 1794, BSS, cota II 5443.
27. *** *Psaltirea de la Iași*, 1817, BSS, cota II 5041.

28. ****Psaltirea de la Mănăstirea Neamț*, 1816, BSS, cota III 503.
29. ****Psaltirea de la Mănăstirea Neamț*, 1824, BSS, cota III 695.
30. ****Psaltirea de la Râmnic*, 1764, BSS, cota II 5001.
31. ****Psaltirea de la Râmnic*, 1784, BSS, cota I 4529.
32. ****Psaltirea de la Râmnic*, 1817, BSS, cota I 4648.
33. ****Psaltirea de la Sibiu*, 1801, BSS, cota I 3819.
34. ****Psaltirea*, Ed.IBMBOR, trad. Nicodim Patriarhul, București, 1931.
35. ****Psaltirea*, Ed.IBMBOR, București, 1998.
36. ****Psaltirea*, Sf. Mănăstire Bistrița, 1996.
37. ****Slujba Învierii și Carte de Tedeum*, Ed.IBMBOR, București, 2000.
38. ****Triodul*, Ed.IBMBOR, București, 2000.

C. PATRISTIC WORKS:

1. ****Sbornicul, culegere despre rugăciunea minții*, Ed.Episcopiei Ortodoxe de Alba Iulia, 1993, trad.Pr. Gheorghe Roșca.
2. ****Vita Sancti Theodosii Coenobiarchae*, IX, 37; PG 114, 505 BC.
3. *Actele martirice*, col. PSB 11, studiu introductiv, trad., note și comentarii Pr. Ioan Rămureanu, Ed.IBMBOR, București, 1982.
4. *Apologeți de limbă greacă*, col. PSB 2, trad., introd., note și indice de Pr. Teodor Bodogae, Pr. Olimp Căciulă, Pr. Dumitru Fecioru, Ed.IBMBOR, București, 1980.
5. *Apologeți de limbă latină*, col. PSB 3, trad. Nicolae Chițescu, Eliodor Constantinescu, Paul Papadopol, David Popescu, introducere, note și indici Nicolae Chițescu, Ed.IBMBOR, București, 1981.
6. Boethius, Salvianus, *Scrieri, Articole teologice și mângâierile filosofiei, Despre guvernarea lui Dumnezeu*, col. PSB 72, trad.David Popescu, Ed.IBMBOR, București, 1992.
7. Clement Alexandrinul, *Stromata a VI-a*, în col. PSB, vol. 5, traducere, note și indici de pr. Dumitru Fecioru, Ed.IBMBOR, București, 1982.
8. Eusebiu de Cezareea, *Scrieri*, partea a II-a, *Viața lui Constantin cel Mare*, col. PSB 14, trad. Radu Alexandrescu, Ed.IBMBOR, București, 1991.

9. Eusebiu de Cezareea, *Scrieri*, partea I, *Istoria bisericească, Martirii din Palestina*, col. PSB 13, trad. Pr. Teodor Bodogae, Ed.IBMBOR , București, 1987.
10. Fer.Augustin, *Esposizioni sui Salmi* - Comentarii asupra Psalmilor, IV, Roma 1977.
11. Lactantius, *Instituțiile divine*, Ed. Învierea, trad. Petru Pistol, Arhiepiscopia Timișoarei, 2004.
12. Origen, *Peri Arhon*, în col. PSB, vol. 8, studiu introductiv, note și traducere de pr. Teodor Bodogae, Ed.IBMBOR, București, 1982.
13. Origen, *Scrieri alese – partea a doua*, în col. PSB, vol. 7, traducere de pr. Prof. Teodor Bodogae, pr. Prof Nicolae Neaga și Zorica Lațcu, studiu introductiv și note de pr. Teodor Bodogae, Ed.IBMBOR, București, 1982.
14. *Scrierile Părinților Apostolici*, col. PSB 1, trad. Pr. Dumitru Fecioru, Ed.IBMBOR, București, 1979.
15. Sf. Atanasie cel Mare, *Despre Întruparea Cuvântului*, 54, P.G., 25, 192b.
16. Sfântul Arhiepiscop Ilarion Troișki Noul Mărturisitor, *Creștinismul sau Biserica? În fața „creștinismului” antihristic*, Ed.Carteia Ortodoxă, Ed.Egumenița, Galați, 2005, trad. Constantin Făgețan.
17. Sfântul Atanasie cel Mare, *Scrieri*, partea a II-a, *Epistole, Viața cuviosului părintelui nostru Antonie*, col. PSB 16, trad. Pr. Dumitru Stăniloae, Ed.IBMBOR, București, 1988.
18. Sfântul Atanasie cel Mare, *Scrieri*, partea I, *Cuvânt împotriva elinilor, Cuvânt despre Întruparea Cuvântului, Trei cuvinte împotriva arienilor*, col. PSB 15, trad. Pr. Dumitru Stăniloae, Ed.IBMBOR, București, 1987.
19. Sfântul Dionisie cel Mic, *Praefatio Dionisii Exigvi interpretis in Sancti Cyrilli Alexandrini episcopi duarum epistularum ad Succesum episcopum translatione latina ad Ioannem et Leontium*, editor Fr.Glorie, în CCSL 85, Turhout, 1972, *Scriptores Illirici Minores*.
20. Sfântul Gherman I, Arhiepiscopul Constantinopolului, *Tâlcuirea Sfintei Liturghii*, în MO, nr.9-10, 1974.
21. Sfântul Grigorie de Nyssa, *Despre constituția omului*, 11, PG 44, 153 D-156 B.
22. Sfântul Ioan Casian, *Scrieri alese, Așezămintele mănăstirești, Convorbiri duhovnicești*, col. PSB 57, trad. Vasile Cojocaru, David Popescu, Nicolae Chițescu, Ed.IBMBOR, București, 1990.
23. Sfântul Irineu de Lugdunum, *Despre Întruparea Cuvântului*, PG 52, 790.
24. Sfântul Irineu de Lugdunum, *Împotriva ereziilor*, III, 24,1; PG 7, 966.

25. Sfântul Iustin Popovici, *Biserica Ortodoxă și Ecumenismul*, Ed.Mănăstirii Sfinții Arhangheli – Petru Vodă, 2002, trad.Adrian Tănăsescu.
26. Sfântul Maxim Mărturisitorul, *Ambigua, Tâlcuiri ale unor locuri cu multe și adânci înțelesuri din Sfinții Dionisie Areopagitul și Grigorie Teologul*, col. PSB 80, trad., introd. și note Pr. Dumitru Stăniloae, Ed.IBMBOR, București, 1983.
27. Sfântul Maxim Mărturisitorul, *Scolii la Numele Divine*, 4, 33; PG. 4, 305 D.
28. Sfântul Maxim Mărturisitorul, *Scrieri*, partea a II-a, Scrieri și epistole hristologice și duhovnicești, col. PSB 81, Ed.IBMBOR, București, 1990, trad. Pr. Dumitru Stăniloae.
29. Sfântul Nicolae Velimirovici, *Mai presus de Răsărit și Apus*, Ed.Sophia, Ed.Cartea Ortodoxă, București, Alexandria, 2008, trad. Gheorghită Ciocoi.
30. Sfântul Nicolae Velimirovici, *Pătimirea Bisericii*, Ed.Sophia, București, 2010, trad.Laura Mărcean.
31. Sfântul Simeon al Tesalonicului, *Despre Sfânta Biserică*, în *Tratat asupra tuturor dogmelor credinței noastre ortodoxe*, București, 1865, trad. Toma Teodorescu.
32. Sfântul Simeon al Tesalonicului, *Despre sfintele rânduieli*, 225-226; PG 155, col.440.
33. Sfântul Vasile cel Mare, *Tâlcuire duhovnicească la Psalmi*, traducere și note de pr. Prof. Dumitru Fecioru, Ed.IBMBOR, București, 2006.
34. Teodor, episcop de Andida, *Comentariu liturgic*, traducere de Pr. Prof. Nicolae Petrescu, Editura Mitropoliei Olteniei, Craiova, 2006.
35. Teofil al Antiohiei, *Trei cărți către Autolic*, în col. PSB, vol. 2, traducere, note și indici de pr. Dumitru Fecioru, Ed.IBMBOR, București, 1980.

II. COLECTIVE WORKS:

1. *** *Omul de cultură în fața descreștinării, referatele Simpozionului Internațional „Omul de cultură în fața descreștinării”, organizat de Facultatea de Teologie Ortodoxă a Universității „1 Decembrie 1918” (13-15 mai 2005)*, Ed. Reîntregirea, Alba Iulia, 2005.
2. ****Biserica în era globalizării, referatele Simpozionului Internațional „Interferențe spirituale în societatea globalizată. Ortodoxia deschisă spre lume”, organizat de Facultatea de Teologie Ortodoxă a Universității „1 Decembrie 1918”*, Ed. Reîntregirea, Alba Iulia, 2003.

3. ****Hotărârile Sfintelor Sinoade Ecumenice*, Ed.Sf.Nectarie, București.2003.
4. Baconsky, Teodor, Ioan I.Ică jr., Bogdan Tătaru-Cazaban, Elena Ștefoi, Anca Manolescu, Radu Carp, *Pentru un Creștinism al noii Europe*, Ed.Humanitas, București, 2007.
5. Câmpineanu, P.S. Ciprian (coord.), *Biserica în misiune. Patriarhia Română la ceas aniversar*, ED.IBMBOR, București, 2005.
6. Cișmoleanu, Ioan (ed.), *Creștinismul-sufletul neamului românesc. Lucrările Simpozionului Național „Sfântul Andrei – Apostolul Românilor”, Mănăstirea Brâncoveanu 2002*, Ed. Agaton, Făgăraș, 2002.
7. I.P.S. Daniel (președ.), *Autocefalie, Patriarhie, Slujire Sfântă*, Ed.IBMBOR, București, 1995.
8. I.P.S. Nestor (coord.), *Sfinți Români și Apărători ai Legii Strămoșești*, Ed.IBMBOR, București, 1987.
9. Naclad, Liliana (ed.), *Izvoarele Creștinismului Românesc*, Ed.Arhipiscopiei Tomisului, Constanța, 2003.
10. Nica, Arhiepiscop Dr. Antim (președ.), *Monumente istorice și izvoare creștine*, Ed.Arhipiscopiei Tomisului și Dunării de Jos, Galați, 1987.
11. Popișteanu, Dr. Cristian (coord.), *Lumea Bizanțului*, Institutul de Studii Istorice și Social-Politice, București, 1972.
12. Rossi, J.B.de - L.Duchesne (ed.), *Martyrologium Hieronimianum*, t.II, 1, pp .36, 59, în *Acta Sanctorum*, t.II, pars prior, Bruxelles, 1894.
13. Toroczka, Dr. Ciprian Iulian (coord.), *Teologie ortodoxă în destin românesc - Părintele Profesor Ilie Moldovan la 80 de ani*, Ed. Andreiana, Sibiu, 2008.
14. Tulcan, Pr.Prof.Dr. Ioan, Pr.Prof.Dr. Constantin Rus, Lect. Drd. Cristinel Ioja (coord.), *Ortodoxie și Globalizare. Relevanța relației local-universal în Europa de astăzi*, Universitatea „Aurel Vlaicu”, Centrul de Studii Teologice-Istorice și de Prognoză Pastoral-Misionară al Facultății de Teologie Ortodoxă, Arad, 2006.

III. DICTIONARIES, LEXICONS AND ENCYCLOPEDIAS:

1. Bauer, J.B. (ed.), *Enciclopedia of the Bible*, 3 vol, London, 1978.
2. Bria, Pr.Prof.Dr.Ion, *Dicționar de Teologie Ortodoxă*, Ed.IBMBOR, București, 1994.

3. Cabrol, Dom Fernand, Dom Henri Leclercq, *Dictionnaire d'Archéologie Chrétienne et de Liturgie*, Paris, 1907.
4. Chevalier, Jean, Alain Gheerbrant, *Dicționar de simboluri*, vol.I-III, Ed.Artemis, București, 1993, trad. Micaela Slăvescu, Laurențiu Zoicaș (coord.).
5. Coteanu, Acad. Ion, Dr. Luiza Seche, Dr. Mircea Seche (conducători), *DEX*, ediția a II-a revăzută și adăugită, Ed. Univers Enciclopedic Gold, București, 2009.
6. Jones, Sir Henry Stuart (ed.), *A Greek-English Lexicon*, Clarendon Press, Oxford, 1843-1996.
7. Kernbach, Victor, *Dicționar de mitologie generală*, Ed.Albatros, București, 1995.
8. Lampe, G.W.H. (ed.), *A Patristic Greek Lexicon*, Clarendon Press, Oxford, 1961.
9. Mircea, Pr.Dr.Ioan, *Dicționar al Noului Testament*, Ed.IBMBOR, București, 1995.
10. Popescu, Mircea (coord.), *Dicționar de artă*, Ed.Meridiane, București, 1995.
11. Schmoller, Alfred, *Handkonkordanz zum Griechischen Neuen Testament*, Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart, 1994.
12. Shepherd, William R., *Historical Atlas*, Ed. Henry Holt and Company, New York, 1923.
13. Vacant, Alfred (ed.), *Dictionnaire de Théologie Catholique*, Paris, 1903.
14. Vigouroux, F.G. (ed.), *Dictionnaire de la Bible*, vol.I-V, Paris, 1926.

IV. BOOKS, TREATIES, MONOGRAPHS:

1. † Teoctist, Mitropolitul Moldovei și Sucevei, *Pe treptele slujirii creștine*, partea I, Mănăstirea Neamț, 1980.
2. Aagaard, Anna Marie și Peter Bouteneff, *Beyond the East-West Divide. The World Council of Churches and „the Orthodox Problem”*, Ed.WCC Publications, Geneva, 2001.
3. Abrudan, Pr. Prof. Dr. Dumitru, Cornițescu, Diac. Prof. Dr. Emilian, *Arheologia biblică*, Editura Institutului Biblic si de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1994.
4. Afary Janet and Kevin B.Anderson, *Foucault and the Iranian Revolution. Gender and the Seductions of Islamism*, The University of Chicago Press, Chicago, 2005.
5. Alexe, Pr.Prof.Dr.Ștefan, *Sfântul Niceta Remesianul*, în *Sfinți Români și apărători ai Legii Strămoșești*, Ed.IBMBOR, București, 1987.

6. Amante, Bruto, *La Romania illustrata. Ricordi di viaggio*, Roma, 1888.
7. Anania, Bartolomeu Valeriu, Arhiepiscopul Clujului, *Apa cea vie a Ortodoxiei*, Ed.Renașterea, Cluj Napoca, 2002.
8. Andrușos, Hr., *Simbolica*, Ed.Anastasia, 2003, trad.Patriarhul Iustin.
9. Anghelescu, Gheorghe, Cristian Untea, *Părintele Dumitru Stăniloae, un urmaș vrednic al patristicii clasice (bio-bibliografie)*, Ed.Mitropoliei Olteniei, Craiova, 2008.
10. Arginteanu, Ion, *Istoria românilor macedoneni din timpurile cele mai vechi până în zilele noastre*, vol.II, Ed.L'indépendance roumaine, București, 1904.
11. Arvinte, Vasile, *Român, Românesc, România*, Ed.Științifică și Enciclopedică, București, 1983.
12. Băbuș, Pr.Emanoil , *Bizanțul – istorie și spiritualitate*, Ed. Sophia, București, 2003.
13. Bârlea, Gheorghe, *Introducere în studiul latinei creștine*, Ed. „Grai și Suflet- Cultura Națională”, București, 2000.
14. Berciu-Drăghicescu, Adina, Maria Petre, *Școli și biserici românești din Peninsula Balcanică. Documente (1864-1948)*, vol. I, Editura Universității din București, București, 2004,
15. Besançon, Alain, *Confuzia limbilor. Criza ideologică a bisericii*, Ed.Humanitas, București, 1992,trad. Mona și Sorin Antohi.
16. Bisaha, Nancy, *Creating East and West: Renaissance humanists and the Ottoman Turks*, University of Pennsylvania Press, Philadelphia, 2004.
17. Breazu, M., *Istoria muzicii românești*, Ed.Muzicală,București, 1956.
18. Bujor I. I., Chiriac, Fr., *Scriitori bisericești latini*, Ed.Renașterea, Cluj, 2005.
19. Calnev, M.A., *Combaterea sectelor raționaliste*, Tip. „Cartea Românească”, Chișinău, 1930.
20. Căciulă, Pr. Dr. Olimp, *Sfântul Vasile cel Mare, Comentariu la Psalmi*, București, 1939.
21. Căprăroiu, Denis, Eugen Denize, *Nașterea Europei Medievale*, Ed.Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2008.
22. Câmpan, Prof. Dr. Doc. Florica T., *Psaltirea în versuri*, cu studiu introductiv de pr. Mihai Manolică, Editura Pan Europe, Iași, 2000.
23. Chifăr, Pr.Nicolae, *Istoria Creștinismului*, vol. I-IV, Ed.Trinitas, Iași, 1999-2005.
24. Clément, Olivier, Patriarhul Ecumenic Bartolomeu I, *Adevăr și libertate. Ortodoxia în contemporaneitate*, Ed.Deisis, Sibiu, 1997, traducere de Mihai Maci.
25. Clément, Olivier, *Sillon de lumière*, Editions Fates, CERF, Paris, 2002.

26. Cobzaru, Mihaela , *Dosoftei – Psaltirea de-nălales*, Casa Editorială Demiurg, Iași, 2007.
27. Coniaris, Anthony M., *Introducere în credința și viața Bisericii Ortodoxe*, Ed.Sophia, București, 2001, trad. Constantin Făgețan.
28. Daniel, mitropolitul Moldovei și Bucovinei, *Dăruire și Dănuire - raze și chipuri de lumină din istoria și spiritualitatea românilor*, Ed.Trinitas, Iași, 2005.
29. Diehl, Charles, *Byzance- grandeur et décadence*, Ed. Ernest Flammarion, Paris, 1930.
30. Eco,Umberto, *Cum se face o teză de licență pentru disciplinele umaniste*,Ed. Pontica, Constanța, 2000, trad.George Popescu.
31. Eliade, Mircea, *Istoria credințelor și ideilor religioase*, vol.I-III, Ed.Științifică și Enciclopedică, București, 1988, trad.Cezar Baltag.
32. Flavius Josephus, *Antichități Iudaice, vol.II, cărțile XI-XX (De la refacerea templului până la răscola împotriva lui Nero)*, Ed.Hasefer, București, 2001.
33. Floca, Arhid. Pr. Dr. Ioan N. *Canoanele Bisericii Ortodoxe. Note si comentarii*, Sibiu, 1993.
34. Floca, Arhid. Pr. Dr. Ioan N., *Drept canonic ortodox. Legislatie si administratie bisericeasca, vol. I - II*, București, 1990.
35. Florovsky, Pr.George, *Creation and Redemption, The Collected Works of Georges Florovsky* vol. 3, Richard S. Haugh (ed.), translated from German by Richard S. Haugh, Nordland Publishing Company, Belmont-Massachusetts, 1976.
36. Florovsky, Pr.Georges, *Biblie, Biserică, Tradiție*, Ed.Reîntregirea, Alba Iulia, 2006, trad. Radu Teodorescu.
37. Grăjdian, Pr.Vasile, *Teologia cântării liturgice în Biserica Ortodoxă – aspecte de identitate a cântării liturgice ortodoxe*, Ed. Universității Lucian Blaga din Sibiu, 2000.
38. Hefele Charles Joseph, *Histoire de Conciles d'apres les documents originaux*, tome I-IV, Paris, 1907.
39. Ică Jr., Diac.Ioan I., *Canonul Ortodoxiei, vol.I.*, Ed.Deisis/Stavropoleos, Sibiu, 2008.
40. Ignatie, Monahul, *Cuvinte spre zidire. Din spiritualitatea filocalică a Părintelui Stăniloae*, Ed.Sfânta Mănăstire Frăsinei, 1995.
41. Ilie, Arhim. Cleopa, *Despre credința ortodoxă*, București, 1981.
42. Ioniță, Pr.Conf.Dr.Alexandru, *Din trecutul Bisericii și patriei noastre*, Ed.Ex.Ponto, Constanța, 2001.

43. Istrati, Pr. Ioan Valentin , *Taina Veacurilor. Unirea timpului cu eternitatea în rugăciunile Bisericii*, Doxologia, Iași, 2010.
44. Kapsanis, Arhim.Gheorghe, *Ortodoxia: nădejdea popoarelor Europei*, Ed.Evanghelismos, București, 2006, trad.Ieroschim.Ștefan Nuțescu.
45. Lossky, Vladimir, *Teologia mistică a Bisericii de Răsărit*, Ed. Anastasia, 1992, trad.Pr.Vasile Răducă.
46. Manolescu, Nicolae, *Istoria critică a literaturii române*, ediție revizuită, Editura Fundației Culturale Române, București, 1997.
47. Mantzaridis, Georgios, *Globalizare și Universalitate – himeră și adevăr*, Ed.Bizantină, București, 2002, trad.Pr.Prof.Dr.Vasile Răducă.
48. Mantzaridis, Georgios, *Morala Creștină, vol.II*, Ed.Bizantină, București, 2006, trad. Diac.drd. Cornel Constantin Coman.
49. Marrou, Henri Irenée, *Sfântul Augustin și sfârșitul culturii antice*, trad. D. Stoianovici, L.Wald, Ed. Humanitas, București 1997.
50. Mărturisitorul, Sf.Maxim, *Capete despre cunoștința de Dumnezeu și iconomia Fiului lui Dumnezeu*, I, 66, în *Filocalia*, vol.II, Ed.Harisma, București, 1993, trad.Pr.Prof.Dr.Dumitru Stăniloae.
51. Meyendorf, John, *Teologia Bizantină*, Ed.IBMBOR, București, 1996, trad.Pr.Conf.Dr.Alexandru I.Stan.
52. Micu, Pr.Prof.Radu Dorin, *Cuvintele Părintelui.Un ghid al frumuseții lăuntrice*, Ed.Mega, Cluj-Napoca, 2009.
53. Mladin, Mitropolit Dr.Nicolae și colectiv, *Teologia Morală Ortodoxă*, vol.II, Ed.IBMBOR, București, 1980.
54. Moldovan, Pr.Prof.Dr.Ilie, *Adevăr și preamărire în Ortodoxie*, Ed.Pro-Vita, Valea Plopului, 1999.
55. Moldovan, Pr.Prof.Dr.Ilie, *Calendarul Viu*, Ed.Reîntregirea, Alba Iulia, 2007.
56. Moldovan, Pr.Prof.Dr.Ilie, *Credința strămoșească în fața ofensivei antihristice sectare*, Ed. Provita, Valea Plopului,1998.
57. Moldovan, Pr.Prof.Dr.Ilie, *Darul sfânt al vieții și combaterea păcatelor împotriva acestuia. Aspecte ale nașterii de prunci în lumina moralei creștine ortodoxe*, Ed.IBMBOR, București, 1997.

58. Moldovan, Pr.Prof.Dr.Ilie, *Teologia iubirii, vol.I-II*, Tipografia Episcopiei Ortodoxe, Alba Iulia, 1996.
59. Moldovan, Pr.Prof.Dr.Ilie, *Valențele spirituale ale agriculturii în etnogeneza poporului român*, în vol. *Grai maramureșan și mărturia ortodoxă*, Baia Mare, 2001.
60. Moldovan, Pr.Prof.Dr.Ilie, Prof.Vasile Bebeșelea Sterp, *Ecouri liturgice din etnogeneza românilor - colinda creștină din sudul Transilvaniei*, Ed.Universității „Lucian Blaga”, Sibiu, 2006.
61. Moldoveanu, Ioan, *Contribuția Sfinților Părinți la conturarea dogmei creștine până în secolul al V-lea*, Ed. Agapis, București, 2002.
62. Moltmann, Jürgen, *Dumnezeu în creație*, Ed. Reîntregirea, Alba Iulia, 2007, editori Emil Jurcan și Jan Nicolae.
63. Muntean, Pr.Prof.Dr.Vasile, *Istoria creștină generală, vol.I*, Ed.IBMBOR, București, 2008.
64. Neaga, Pr. Prof. Nicolae, „*N-am venit să stric Legea*”, *Considerații privitoare la însemnătatea Vechiului Testament*, Sibiu, 1940.
65. Nechita, Pr.Dr.Vasile, *Misiunea Bisericii de la Ecumenicitate la Ecumenism*, Ed.Garuda Art și Vasiliana 98, Chișinău, Iași, 2005.
66. Negoită, Pr. Dr. T., *Psaltirea în cultul Bisericii Ortodoxe*, Tipografia Cărților Bisericești, București, 1940.
67. Nellas, Panayotis, *Omul- animal îndumnezeit*, Ed.Deisis, Sibiu, 1994, trad. Diac. Ioan I. Ică Jr.
68. Nicolae, mitropolitul Ardealului, *Studii de Teologie Morală*, Ed.Arhipiscopiei, Sibiu, 1969.
69. Paleologu, Alexandru, *Moștenirea creștină a Europei*, Ed.Eikon, Cluj Napoca, 2003.
70. Păcurariu, Mircea, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, Ed.IBMBOR, București, 1991, vol.I-II.
71. Păcurariu, Mircea, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române. Compendiu, ediția a II-a, revăzută și întregită*, Editura Andreiana, Sibiu, 2007.
72. Piru, Alexandru, *Istoria literaturii române de la început până azi*, Editura Univers, București, 1981.
73. Plămădeală, Dr.Antonie, mitropolitul Ardealului, *Calendar de inimă românească*, Sibiu, 1988.
74. Plămădeală, P.S.Antonie, *Ca toți să fie una*, Ed.IBMBOR, București, 1979.

75. Plinius cel Tânăr, *Opere complete*, Ed Univers, București 1977, traducere note și prefață de Liliana Manolache.
76. Ploșteanu, Arhiereu Nifon, *Carte de muzică bisericească*, Tip.Carl Göbl, București, 1902.
77. Prelipceanu, Pr. Prof. Vladimir, *Studiul Vechiului Testament*, București, 1985.
78. Pulpea, Pr.Ioan, *Curs compilat de Istoria Bisericii Universale* vol. 1, București 1946.
79. Pușcaș, Vasile, *România și iar România. Note pentru o istorie a prezentului*, Ed.Eikon, Cluj-Napoca, 2007.
80. Quasten, Johannes, *Musik und Gesang in den Kulturen der heidnischen antike und kristlichen Frühzeit*, Münster i.W., 1930.
81. Răduleanu, Pr.Boris, *Semnificația marilor sărbători creștine*, vol.I, Ed.Bonifaciu, București, 2003.
82. Rosetti, Al. *Istoria limbii române de la origini până în sec.al XVII-lea*, Ed.Științifică și Enciclopedică, București, 1986.
83. Runcan, Nechita, *Două milenii de viață neîntreruptă în Dobrogea*, Ed.Ex Ponto, Constanța, 2003.
84. Semen, Petre, Petcu Liviu (coord.), *Părinții Capadocieni*, , Editura Fundației Academice „Axis”, Iași, 2009.
85. Syméon le Nouveau Théologien, *Hymnes I*, în *Sources Chrétiennes*, nr.156, Paris, 1969.
86. Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Pe treptele slujirii creștine*, vol.III, Ed.IBMBOR, București, 1995.
87. Tomescu, Mircea, *Istoria cărții românești de la începuturi până la 1918*, Ed.Științifică, București, 1968.
88. Ursu, N. A. , Al. Andriescu, *Dosoftei – opere*, Editura Minerva, București, 1978.
89. Vasilios, Arhim., *Intrarea în Împărăție*, Deisis, 1997.
90. Vintilescu, Pr. Petre , *Despre poezia imnografică din cărțile de ritual și cântarea bisericească*, Editura Partener, Galați, 2006.
91. Vintilescu, Pr. Petre , *Liturghiile bizantine privite istoric în structura și rânduiala lor*, Tipografia cărților bisericești, București, 1943.
92. Vintilescu, Pr. Petre, *Misterul liturgic*, Tipografia „Curierul Judiciar”, București, 1929.
93. Vintilescu, Pr.Prof.Dr.Petre, *Liturghierul explicat*, Ed.IBMBOR, București, 1998.

94. Vlachos, Hierotheos, *Cugetul Bisericii Ortodoxe*, Ed.Sophia, București, 2000, trad. Constantin Făgețan.
95. Ware, Kallistos, *The Orthodox Church*, Ed.Penguin, London, 1993.
96. Ware, Timothy, *Istoria Bisericii Ortodoxe*, Ed. Aldo Press, București, 1993, trad. Alexandra Petrea.
97. Wilson Bryan, *Religia din perspectiva sociologica*, Ed.Trei, Bucuresti, 2000, trad. Dara Maria Străinu.
98. Yannaras, Christos, *Adevărul și unitatea Bisericii*, Ed.Sophia, București, 2008, trad.Ierom.Ignatie (Ilie) Trif și Uliniuc Ionuț Dumitru.
99. Yannaras, Christos, *Libertatea Moralei*, Ed.Anastasia, București, 2004, trad. Mihail Cantuniari.
100. Zamfirescu, Dan, *Cultura romană, o mare cultură cu destin universal*, Ed. Roza Vânturilor, București 1996.
101. Zamfirescu, Dan, *Locul și rolul culturii române în Europa și în lume*, Ed.Roza Vânturilor, București, 2006.
102. Zăgrean, Arhid.Prof.Dr.Ioan, *Morala Creștină*, Ed.Renașterea, Cluj-Napoca, 2002.
103. Zizioulas, Ioannis, *Creația ca Euharistie*, Ed.Bizantină, București, 1999, trad.Caliopie Papacioc.
104. Zizioulas, Ioannis, mitropolit de Pergam, *Ființa eclesială*, Ed.Bizantină, București, 1996, trad.Aurel Nae.

V. VOLUME ARTICLES AND FROM PROFESSIONAL JOURNALS:

1. † Nestor, Arhiepiscop și Mitropolit, *Scrieri patristice în Biserica Ortodoxă Română până în secolul al XVII-lea*, în „M.O.“, anul XXXV (1983),nr. 1-2 (ian-feb).
2. † Vasile, Episcopul Oradiei, *Însemnătatea Scripturii și a Tradiției în cultul Bisericii Ortodoxe*, în „Ortodoxia”, anul XXXII (1980), nr.4 (oct-dec).
3. Abrudan, Mgr. D., *Vechiul Testament în scrierile Fericitului Augustin*, în „S.T.”, seria II, anul XV (1963), nr. 3-4 (mar-apr).
4. Abrudan, Pr. Prof. Dr. Dumitru, *Cartea Psalmilor în spiritualitatea ortodoxă*, în „S.T.” anul 1985, nr. 7-8.

5. Alexe, Mgr. Ștefan C., *Foloasele cântării bisericești în comun după Sfântul Niceta de Remesiana*, în „B.O.R.”, anul LXXV (1975), nr.1-2.
6. Barnea, Ion, *Creștinismul în Scythia Minor după inscripții* în ST, nr. 1-2, București, 1954.
7. Barnea, Ion, *Date despre mitropolia Tomisului*, în *Izvoarele Creștinismului Românesc*, Ed. Arhiepiscopiei Tomisului, Constanța, 2003.
8. Beauregard, Marc Antoine Costa de, interviu în volumul coordonat de arhim.Ioanichie Bălan, *Convorbiri duhovnicești cu teoogi ortodocși din străinătate*, vol.III, Ed.Trinitas, Iași, 1995.
9. Benga, Pr.Conf.Dr.Daniel, *Un simbol scris cu sângele martirilor*, în *Lumina*, nr.271, an.VI, miercuri 17nov. 2010.
10. Bindiu, Olivian , *Psalmii și legătura lor cu cultul divin ortodox*, în „B.O.R.”, anul 1987, nr. 9-10.
11. Bogdaproste, Gheorghe, *Valoarea moral-socială a Cărții Psalmilor*, în „S.T.”, anul 1970, nr. 1-2.
12. Bourdieu, Pierre, *Genèse et structure du champ religieux*, în *Revue Française de Sociologie*, 12, nr.3 (1971).
13. Braniște, Pr.Prof.Dr.Ene, *Biserica și Liturghia în opera Mystagogia a Sfântului Maxim Mărturisorul*, în *Ortodoxia*, nr.1, 1981.
14. Bria, Pr.Prof.Dr. Ion, *The Creative Vision of D.Stăniloae*, în *The Ecumenical Review*, vol.33, nr.1, 1981.
15. Caraza, Ioan, *Sfânta Scriptură și sfintele icoane în tradiția patristică răsăriteană*, în *Glasul Bisericii*, nr. 1-4, ianuarie-aprilie, București 2003.
16. Căciulă, Olimp N., *În slujba ortodoxiei ecumenice*, în BOR, 1958, nr. 5-6.
17. Chialda, Pr. Prof. Mircea, *Despre Psaltire: conținutul, frumusețea, valoarea ei pentru credincioșii din orice timp, carte de cult*, în „G.B.”, anul 1964, nr. 7-8.
18. Chialda, Pr. Prof. Mircea, *Raportul dintre Vechiul si Noul Testament* în „B.O.R.”, anul 1981, nr.5 -6.
19. Chițimia, Prof. Dr. Doc. I. C. , *Dosoftei, primul poet român de clasă europeană*, studiu introductiv la „*Dosoftei (1624-1693) Biobibliografie*” – 350 de ani de la nașterea cărturarului român”, București, 1974.
20. Ciobanu, Gheorghe, *Muzica bisericească la români*, în BOR, nr.1-2, București, 1972.

21. Ciobâcă, Ierod. Teofilact, *Meditație spre folosul duhovnicesc al citirii psalmilor*, în „Teologie și Viață”, anul III (1993), nr. 1-3 (ian-mar).
22. Coman, Ioan G., *Sinoadele ecumenice și importanța lor pentru viața Bisericii*, în *Ortodoxia*, 1962, nr. 3.
23. Coman, Pr.Prof.Dr.Constantin *Duhul misionar al Bisericii Ortodoxe*, în *Biserica în misiune*, Ed.IBMBOR, București, 2005.
24. Cosma, Pr. Prof. Sorin, *Cele șapte Laude ale Bisericii*, în „M.M.”, anul LXIII (1987), nr.1, (ian.-febr.).
25. Cosma, Pr. Prof. Sorin, *Despre Sfânta Liturghie*, în „M.M.”, anul LXIII (1987), nr. 2 (martie-aprilie).
26. Galeriu, Pr. Prof. Constantin, *Mărturisirea dreptei credințe prin Sfânta Liturghie*, în „Ortodoxia”, anul XXXIII (1981), nr.1 (ian-mart).
27. Gelzer, H., H.Hilgenfeld, O.Cunz, *Patrum Nicaenorum nomina latinae, graecae, copticae, syriacae, arabicae, armenicae*, Lipsiae, 1898.
28. Gheorghescu, Arhim. Chesarie, *Meditație la Sfintele Paști*, în „Teologie și Viață”, anul III (1993), nr. 4-7 (apr-iul).
29. Grăjdian, Pr.Vasile, *Teologia cântării liturgice în Biserica Ortodoxă – aspecte de identitate a cântării liturgice ortodoxe*, Editura Universității „Lucian Blaga”, Sibiu, 2000.
30. Hrisostomos, Mitropolitul de Peristerion, *Ortodoxie și Catholicism*, la Pr.Constantin Coman, *Ortodoxia sub presiunea istoriei*, Ed.Bizantină, București, 1995.
31. Ică Jr., Arhid.Prof.Dr.Ioan I., *Globalizarea – mutații și provocări*, în *Biserica în misiune*, Ed.IBMBOR, București, 2005.
32. Ică Jr., Diac.Prof.Dr. Ioan I., *Synodikonul Ortodoxiei și valoarea lui dogmatică*, în *MA*, 1988, nr. 7-8.
33. Ică, Pr.Lect.Ioan, *Sensul și specificul Ortodoxiei românești*, în *Ortodoxia*, nr.4, 1971.
34. Iosif, Arhim., starețul mănăstirii Xiropotamu, *Sfântul Munte și lumea de astăzi*, în volumul coordonat de Pr.Prof.Dr.Constantin Coman, *Ortodoxia sub presiunea istoriei*, Ed.Bizantină, București, 1995.
35. Miron, Arhim. Vasile , *Explicarea Sfintei Liturghii pe înțelesul tuturor (partea I)*, în „Ortodoxia”, seria a II-a, anul IV (2012), nr.2 (apr-iun).

36. Mladin, Nicolae, mitropolitul Ardealului, *Despre unele caracteristici ale moralei catolice*, în *MB*, nr.5-6, 1954.
37. Moldovan, Pr.Prof.Dr.Ilie, *Dimensiunea Euharistică a Ecologiei spirituale formative. Redescoperirea Paradisului etnic Românesc: „Biserică carpatică pe ape”*, în vol. *Cosmosul, între frumos și apocaliptic – un recurs etic asupra ecologiei, simpozion la Alba Iulia în luna mai 2007*, Ed. Reîntregirea, Alba Iulia, 2007.
38. Moldovan, Pr.prof.Dr.Ilie, *Învățătura paulină cu privire la Taina lui Hristos și implicațiile ei ecumenice*, în *Ortodoxia*, 1977, nr. 1.
39. Moldovan, Pr.prof.Dr.Ilie, *Pregătirea morală pentru primirea Sfintelor Taine*, în *GB*, 1978, nr. 3-4.
40. Moldovan, Pr.prof.Dr.Ilie, *Raportul dintre Iisus Hristos și Sfântul Duh după Epistola a II-a către Corinteni, III, 1 - IV. 6*, în *ST*, 1967, nr. 3-4.
41. Moldovan, Pr.prof.Dr.Ilie, *Sfânta Liturghie ca icoană, a împărăției lui Dumnezeu și însemnătatea ei în viața religios-morală a creștinului ortodox*, în *Ortodoxia*, 1982, nr. 1.
42. Moldovan, Pr.prof.Dr.Ilie, *Teologia Învierii în opera Sfântului Maxim Mărturisitorul*, în *ST*, nr. 7-8, 1968.
43. Moldovan, Pr.prof.Dr.Ilie, *Iisus Hristos – principiul absolut al unității creștine*, în *Ortodoxia*, 1983, nr. 1.
44. Moldovan, Pr.prof.Dr.Ilie, *Semnificația și responsabilitatea slujirii preoțești după Sf. Apostol Pavel*, în *Ortodoxia*, 1979, nr. 2.
45. Moldovan, Pr.prof.Dr.Ilie, *Cunoașterea Sfintei Scripturi după învățătura ortodoxă*, în *Ortodoxia*, 1980, nr. 2.
46. Moldovan, Pr.prof.Dr.Ilie, *Aspecte ale revelației divine în perspectiva dialogului ecumenic*, în *MMS*, 1981, nr.4-6.
47. Moldovan, Pr.prof.Dr.Ilie, *Rolul Mărturisirii de credință în transmiterea și actualizarea revelației divine*, în *MMS*, 1980, nr. 6-8.
48. Moldovan, Pr.Prof.Dr.Ilie, *Învățătura despre Duhul Sfânt în Ortodoxie și preocupările ecumeniste contemporane*, teză de doctorat, extras din *MA*, XVIII, nr. 7-8, 1973.
49. Moldovan, Pr.prof.Dr.Ilie, *Teologia Sfântului Duh după Catehezele Sfântului Simeon Noul Teolog*, în *ST*, 1967, nr. 7 - 8.

50. Moldoveanu, Diac.Asist.univ.Nicu, *Izvoare ale cântării psaltice în Biserica Ortodoxă Română*, în BOR, nr.1-2, 1974.
51. Neaga, Pr. Dr. Nicolae, *Poezia Vechiului Testament*, în „M.A.”, anul V (1960), nr. 3-4 (mar-apr).
52. Neaga, Pr. Prof. Nicolae , *Vechiul Testament în preocupările Sfântului Vasile cel Mare*, în „Ortodoxia”, anul XXXI (1979), nr.1 (ian-mart).
53. Nechita, Pr. Drd. V., *Ierurgiile, lucrare a Sfântului Duh în Biserică*, în „M.M.”, anul LXIII (1987), nr. 1 (ian.-febr.).
54. Nicolae, mitropolitul Ardealului, *Atitudini teologice contradictorii în problema colonialismului*, în MMS, nr.3-4, 1962.
55. Nicolae, mitropolitul Ardealului, *Biserica și lumea în rapidă transformare*, în MB, nr.7-9, 1967.
56. Nicolae, mitropolitul Ardealului, *Problema omului*, în MMS, nr.1-2, 1961.
57. Plămădeală, Antonie, mitropolitul Ardealului, *Catolicitate și etnicitate*, în rev. *Ortodoxia românească*, Ed.IBMBOR, București, 1992.
58. Plămădeală, Antonie, mitropolitul Ardealului, *Clerici ortodocși, ctitori de limbă și cultură românească*, în *Biserica în misiune*, Ed.IBMBOR, București, 2005.
59. Popescu, Mgr. Gabriel, *Psalmii în predica Fericitului Augustin*, în „S.T.”, seria II, anul XV (1963), nr. 3-4 (mar-apr).
60. Popescu, Pr.Prof.Dr.Dumitru, *Coordonatele spiritualității ortodoxe românești*, în vol.*Biserica în misiune*, Ed.IBMBOR, București, 2005, p.253.
61. Popescu, Pr.Teodor M., *Îndrumări metodice de lucru pentru studenții în Teologie*, în ST, nr.7-8, 1956.
62. Popescu-Țânțăreni, Pr. Gh. , *300 de ani de la apariția Psaltirii în versuri a Mitropolitului Dosoftei al Moldovei*, în „M.O.”, anul XXV (1973), nr. 9-10 (sept-oct).
63. Porcescu, Pr. Scarlat , *Psaltirea de-năles*, în „M.M.”, anul LVI (1980), nr. 5-6 (iul-aug).
64. Rezuș, Pr. Prof. dr. Petru, *Începuturile artei tipografice în Moldova*, în „Teologie și Viață”, anul III (1993), nr. 11-12 (nov-dec).
65. Rezuș, Pr.Prof.Petru, *Slujirea ca funcție esențială a Bisericii*, în *Ortodoxia*, nr.4, 1966.
66. Simedrea, Tit, *Despre psalmii proorocului împărat David*, în „MB”, anul 1968, nr. 4-6.

67. Soare, Dumitru, *Precizările comisiei Interortodoxe cu privire la temele Sfântului și Marelui Sinod*, în *Ortodoxia*, 1972, nr. 1.
68. Spinei, Prof.Marcel, *Cântări românești la Athos*, în *BOR*, nr.7-12, București, 2001.
69. Stan, Liviu, *Iconomie și intercomuniune*, în *Ortodoxia*, 1970, nr. 1.
70. Stanciu, Pr.Prof.Dr.Vasile, *Învățămintul muzical românesc din Transilvania în sec. XVIII*, în vol.*Toleranță și conviețuire în Transilvania în sec. XVI-XIX*, Ed. Presa Universitară, Cluj-Napoca, 2000.
71. Stoica, Pr. Mgr. Simeon, *Liturghia creștină din secolul II, descrisă de Sfântul Iustin Martirul și Filozoful, în raport cu liturghia ortodoxă de astăzi*, în „Ortodoxia”, anul XII (1960), nr. 1 (ianuarie-matie).
72. Todoran, Simion , *Genurile literare și aspecte doctrinare în Psalmi*, în „MO”, anul 1988, nr. 7-8.
73. Yannaras, Christos, *Conștiința eclesială*, în vol. Pr.Dr. Constantin Coman, *Ortodoxia sub presiunea istoriei*, Ed.Bizantină, București, 1995.
74. Yannaras, Christos, *Ortodoxie și Occident*, în vol. Pr.Dr. Constantin Coman, *Ortodoxia sub presiunea istoriei*, Ed.Bizantină, București, 1995.
75. Zăgrean, Arhid. Prof. Ioan, *Ierurgiile și importanța lor în viața morală a creștinilor*, în „M.A.”, anul XXXI (1986), nr. 1-2 (ian.-febr.).
76. Zizioulas, Ioan, *Teologia patristică în lumea modernă*, în *ST*, nr.3-4, 1996.
77. Zizioulas, J.D., *La continuité avec les origines apostoliques dans la conscience théologique des Eglises orthodoxes*, în rev.*Istina*, nr.1, 1974.